

Mirja Ruohoniemi ja Caroline Haga

Miksi vain harvat miehet pyrkivät opiskelemaan eläinlääkäriksi? Eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan hakeneiden ja miespuolisten abiturienttien näkemyksiä

**Why so few men apply to study veterinary medicine?
Opinions of applicants to the faculty and final-year
male high-school students**

YHTEENVETO

Eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan vuonna 2002 hakeneiden ja samana vuonna kolmessa lukiossa luonnontiedelinjalla opiskelleiden abiturienttimiesten näkemyksiä miesten vähäisestä hakeutumisesta alalle selvitetiin kyselytutkimuksella. Kyselyyn vastasi 218 nais- ja 20 miespuolista hakijaa sekä 48 abiturienttimiestä. Kumpaakin ryhmää pyydettiin valitsemaan viisiasteiselta asteikolta (täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä) sopivin vaihtoehto kyselykaavakkeessa esitettyyn 12 väittämään. Hakijoita pyydettiin lisäksi kertomaan omin sanoin näkemyksiään siitä, miksi eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan hakeutuu vähän miehiä. Hakijat pitivät eläinlääkäriin työtä kutsumusammattina ja arvostivat sitä selkeästi abiturienttimiehiä enemmän. Vaikka miesten kiinnostusta eläinten auttamiseen pidettiin vähäisempänä kuin naisten, sekä hakijoiden että abiturienttimiesten mielestä heillä on vastaavia kykyjä empatiaan kuin naisilla. Abiturienttimiesten käsityksen mukaan tiedekunnan opinnot sopivat naisille paremmin kuin miehille, ja heidän mielestään oli myös luonnollisempaa hyväksyä ajatus eläinlääkäriksi opiskelevasta naisesta kuin miehestä. Eläinlääkäriin ammattia pidettiin vähemmän arvostettuna ja huonommin palkattuna kuin lääkärin ammattia. Yhtenä syynä miesten vähäiseen hakeutumiseen alalle nähtiin tiedekunnan opiskelijavalinta. Hakijat toivat esiin, että julkisuudessa ala painottuu lemmikkieläinten hoitoon eikä alan monipuolisuudesta, suuntautumisvaihtoehtoista tai etenemismahdollisuuksista tiedetä riittävästi. Hakijat toivoivat alasta tiedotettavan kouluissa jo ennen abiturienttivaihetta. Eläinten auttamisen ja hoivanäkökulman sijasta kannattaa korostaa hyvää työllisyyttä, työn monimuotoisuutta sekä eläinlääkäriin merkitystä yhteiskunnassa.

SUMMARY

The opinions of applicants to the Faculty of Veterinary Medicine, University of Helsinki, in 2002 and those of male students in three natural science-oriented secondary schools who were preparing to write the matriculation examination the same year, were obtained using a questionnaire. A total of 218 female and 20 male applicants and 48 male students responded. Both applicants and students were asked to rate their agreement with 12 statements on a five-point scale. In addition, the applicants were asked to describe in their own words why so few men apply to study veterinary medicine. The applicants considered veterinary medicine as a calling and clearly valued the profession more than the school students. Even though men were considered to be less interested than women in helping animals, both groups agreed that men have a similar ability to empathize. The students thought that the veterinary curriculum was better suited to female students, and they also found that it was easier to accept the image of a female rather than that of a male veterinary student. The veterinary profession was perceived as having lower status and a lower expected income than the medical profession. The faculty's selection criteria were listed as one reason for males not applying. In the media, the work of veterinarians primarily focuses on companion animals, and not enough is known about employment possibilities, specialization and opportunities for advancement. The applicants suggested that more information be provided and at an earlier stage of secondary education. Rather than stressing the perspective of helping sick and injured animals, the plentiful employment available, the variety of work options and the important societal role of veterinarians should be highlighted.

JOHDANTO

Eläinlääketieteellinen ala oli 1970-luvulle asti vahvasti miespainotteinen. 1970-luvun lopulta lähtien alan sukupuolijakauma alkoi kuitenkin vähitellen muuttua, ja viime vuosina yli 90 % sekä alalle hakeneista että hyväksytyistä on ollut naisia.¹⁻³ Vaikka naisten osuus on kasvanut enemmistöksi lähes kaikilla akateemisilla aloilla, on sukupuolijakauman muutos eläinlääketieteen alalla ollut erityisen suuri;^{2,4} esimerkiksi valituista lääketieteen opiskelijoista selvästi vähemmän eli noin 70 % on naisia.^{2,5} Alan naisvaltaisuus ei ole pelkästään suomalainen ilmiö.^{1,6-8} Naisistumisen on esitetty alentavan eläinlääkäreiden ansiotasoa ja sillä on myös laajempia vaikutuksia esimerkiksi eläinlääkäreiden työllistymiseen.^{8,9} Naisistuminen lisää monin tavoin eläinlääkäreiden määrällistä tarvetta: sen lisäksi että naiset ovat poissa työelämästä äitiys- ja vanhempainlomien sekä hoitovapaiden vuoksi, he myös usein hakeutuvat vähemmän työsidonnaisiin tehtäviin ja käyttävät ansiotyöhön vähemmän aikaa kuin miehet.⁹ Keskeisiä tyytymättömyyden aiheita naisvaltaisissa hoitoalan ammateissa ovat alhainen palkka ja arvostus.¹⁰

Eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa käynnistettiin vuonna 2002 hanke, jolla pyrittiin keräämään tietoa eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan pyrkijöistä. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli löytää mahdollisia syitä sille, miksi tiedekuntaan pyrkii opiskelemaan niin vähän miehiä. Alan naisvaltaistumisen syitä ei Suomessa ole aiemmin laajemmin tarkasteltu. Ennakoon arvioitiin, että nykytilanteeseen ovat voineet vaikuttaa mielikuvat alan kiinnostavuudesta, soveltuvuudesta miehille ja arvostuksesta sekä sosiaalinen ympäristö tai sosiaalinen paine. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkä tyyppisiä tekijöitä tiedekuntaan hakeneet ja vertai-

Anon.

Eläinlääketieteen opiskelijoita käytännön potilastyössä tiedekunnan kliinisen eläinlääketieteen laitoksen Saaren yksikössä.

Veterinary students in clinical work at the Saari unit.

luryhmäksi valitut miesabiturientit näkivät syinä miesten vähäiseen alalle hakeutumiseen.

MATERIAALI JA MENETELMÄT

Hakijat ja vertailuryhmä

Varsinaisen kohderyhmän muodostivat Eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan vuonna 2002 hakenneet 395 henkilöä, joille lähetettiin kyselykaavake postitse. Kaikille hakijoille lähetettiin myös yksi muistutuskirje. Vertailuryhmäksi valittiin kolmesta luonnontiedettä ja matematiikkaa painottavasta lukioista kaikki luonnontiedelinjalla opiskelevat miespuoliset abiturientit (yhteensä 95 henkilöä). Lukioista yksi valittiin satunnaisesti suuresta kaupungista, yksi keskikokoisesta kaupungista ja yksi pieneltä paikkakunnalta. Lukioden luonnontiedelinjan vastuuhenkilöitä tai opinto-ohjaajia pyydettiin jakamaan heille lähetetyt kyselylomakkeet abiturienttimiehille. Kyse-lyyn vastattiin nimettömänä.

Kyselylomakkeen rakenne ja sisältö

Hakijoille lähetetyssä kyselylomakkeessa vastausvaihtoehdot olivat pääsääntöisesti valmiiksi annettuja. Kyselylomakkeessa tiedusteltiin

hakijoiden perustiedoista ikää, kotipaikkakuntaa, mahdollisuutta olla säännöllisesti tekemisissä eläinten kanssa, pyrkimiskertoja tiedekuntaan sekä onko hakija pyrkinyt muualle opiskelemaan ja jos on, minne.

Sukupuolinäkökulmaa selvitetiin esittämällä hakijoille ja vertailuryhmälle 12 väittämää (taulukko 1), joista heitä pyydettiin valitsemaan mielikuvaansa parhaiten kuvaava vaihtoehto asteikolta 1–5 seuraavasti: 1 = täysin samaa mieltä, 2 = jokseenkin samaa mieltä, 3 = siltä väliltä, 4 = jokseenkin eri mieltä, 5 = täysin eri mieltä. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus valita vaihtoehdoksi ”en osaa sanoa/en tiedä” (0), jollei mikään edeltävistä vaihtoehdoista tuntunut sopivalta.

Lomakkeen lopussa tiedekuntaan hakeneita pyydettiin omin sanoin kertomaan näkemyksiään siitä, miksi tiedekuntaan hakeutuu niin vähän miehiä. Vertailuryhmältä tiedusteltiin, onko vastaaja kiinnostunut opiskelemaan eläinlääkäriksi ja aikooko hän pyrkiä tiedekuntaan lähivuosina.

Tulosten analysointi

Tilastollista käsittelyä varten luokkia yhdisteltiin seuraavasti: 1 =

samaa mieltä (luokat 1 ja 2), 2 = siltä väliltä ja 3 = eri mieltä (luokat 4 ja 5). Analysointi suoritettiin SPSS-tilasto-ohjelmaa käyttäen. Hakijoiden ja abiturienttimiesten sekä hakijoiden sukupuolten välisten vastauserojen testaukseen käytettiin khin neliötestiä.

TULOKSET

Vastausprosentti

Eläinlääketieteellisen tiedekunnan hakijoiden vastausprosentti oli 60. Naisista kyselyyn vastasi 218/364 ja miehistä 20/31. Vertailuryhmältä saatiin yhteensä 54 vastausta, mutta koska näistä kuusi oli tyhjiä lomakkeita, vastausprosentiksi jäi 51 (48/95).

Tiedekunnan hakijat

Vajaa kolmasosa kyselyyn vastanneista (29 %) oli 19-vuotiaita eli suurella todennäköisyydellä vuoden 2002 ylioppilaita, jotka heti lukion jälkeen pyrkivät tiedekuntaan. Suurin osa hakijoista (47 %) oli 20–22-vuotiaita. Noin neljäsosa (24 %) oli 23-vuotiaita tai sitä vanhempia. Lähes puolet miehistä (9/20) oli 19-vuotiaita, ja myös ≥ 23 -vuotiaiden osuus heistä oli suuri (5/20).

Huomattava osa vastaajista (36 %) oli kotoisin Uudeltamaalta. Muuten pyrkijät sijoituivat varsin tasaisesti ympäri maata, lukuun ottamatta Ahvenanmaata, josta yksikään vastanneista ei ollut kotoisin. Miehistä 7/20 oli kotoisin Pohjanmaan eri maakunnista ja 5/20 Uudeltamaalta. Yli neljäsosa vastaajista (27 %) ilmoitti asuvansa yli 190 000 asukkaan kaupungissa, näistä vain yksi oli mies. Toiseksi suurin osuus vastaajista (18 %) asui pienillä, alle 6 000 asukkaan paikkakunnilla. Miehet olivat pääsääntöisesti kotoisin pieniltä paikkakunnilta.

Lähes kaikilla hakijoilla oli kotieläin tai -eläimiä perheessään tai lähipiirissään. Useimmiten kyseessä oli koira, mutta kissa tai hevonen löytyi myös yli puolelta vastanneista. Miehistä 8/20 (40

%) ilmoitti olevansa tekemisissä maatalouseläinten kanssa. Naisten vastaava osuus oli hieman yli neljännes (26 %).

Yli puolet vastanneista (54 %) oli pyrkimässä tiedekuntaan ensimmäistä kertaa. Yli neljäsosa vastanneista oli pyrkinyt tiedekuntaan kaksi kertaa. Vastanneista 11 (5 %) ilmoitti pyrkineensä tiedekuntaan neljä kertaa tai useammin; näistä kolme oli miehiä. Suuri osa vastaajista (60 %) aikoi pyrkiä niin kauan, kunnes hänet hyväksytään tai ainakin seuraavana vuonna.

Yli 80 % vastanneista oli pyrkinyt myös muulle alalle opiskelemaan. Neljäsosa miehistä ilmoitti, ettei ollut hakenut muualle opiskelemaan. Muulle alalle pyrkineistä 15 miehestä suurin osa oli pyrkinyt luonnontieteelliselle (viisi hakijaa) tai teknillistieteelliselle alalle (viisi hakijaa). Lääketieteelliselle tai farmasian alalle oli pyrkinyt neljä miestä, maatalous-metsätieteelliselle kolme ja kauppatieteelliselle ja yhteiskuntatieteelliselle alalle kumpaankin yksi. Sama hakija oli siis voinut hakea useampaan paikkaan.

Abiturienttimiehet

Valtaosa kyselyyn vastanneista abiturienttimiehistä (77 %) ei ollut kiinnostunut opiskelemaan eläinlääkäriksi. Kaksi vastaajaa (2/48) ilmoitti eläinlääkäriksi opiskelemisen kiinnostavan todella paljon ja lisäksi kaksi vastaajaa ilmoitti alan kiinnostavan jonkun verran. Kaksi vastaajista ilmoitti aikovansa pyrkiä tiedekuntaan heti seuraavana vuonna ja yksi vastaaja ilmoitti luultavasti pyrkivänsä lähivuosina. Seitsemällä vastaajalla ei ollut asiaan selkeää kantaa.

Väittämiin saadut vastaukset

Sekä hakijoiden että abiturienttimiesten 12 väittämään antamien vastaus-ten vertailu on esitetty taulukossa 1. Hakijoiden sukupuolen ei havaittu vaikuttavan asenteisiin tilastollisesti merkitsevästi, joten hakijoita on käsitelty yhtenä ryhmänä.

YDINKOHDAT:

- Eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan hakeneet, kaikkiaan 238 henkilöä, näistä 220 naista, pitivät eläinlääkärin työtä yleisesti kutsusammattina ja arvostivat sitä enemmän kuin vertailuryhmänä olleet abiturientit, 48 miestä. Heillä oli myös myönteisempi käsitys alan arvostuksesta ja palkkauksesta.
- Molempien ryhmien mielestä eläinten auttaminen kiinnostaa miehiä vähemmän kuin naisia, vaikka miehillä on sama kyky empatiaan kuin naisilla.
- Abiturienttimiehistä eläinlääkärin opinnot sopivat naisille paremmin kuin miehille ja heistä oli helpompi hyväksyä ajatus eläinlääkäriksi opiskelevasta naisesta kuin miehestä. Hakijoilla ei ollut läheskään yhtä vahvaa käsitystä sukupuolten erosta.
- Vaativa opiskelijavalinta ja se, ettei alasta tiedetä riittävästi, olivat hakijoiden mielestä merkittäviä syitä miesten vähäiseen hakeutumiseen alalle.

Erityisen epätietoisia sekä hakijat että abiturienttimiehet olivat eläinlääkärin ansiotasosta. Vajaa viidesosa hakijoista ja noin puolet abiturienttimiehistä valitsi en tiedä -vaihtoehdon. Abiturienttimiehille ei ollut kovin selkeää kantaa myöskään eläinlääkärin ammatin arvostuksesta (14/48 en tiedä -vastausta).

Avoim kysymys

Avoimeen kysymykseen saatiin runsaasti vastauksia, ja vastanneet pohtivat keskimäärin hyvin laajasti ja monitahoisesti mahdollisia tekijöitä nykyiseen tilanteeseen. Hakijamiesten ja -naisten näkemykset erosivat jonkin verran toisistaan. Yleisesti koettiin, että alan julkinen kuva ja mielikuvat alasta ovat vääristyneet eikä alan monipuolisuudesta, monista suuntautumis- ja

erikoistumisvaihtoehdoista sekä etenemismahdollisuuksista tiedetä riittävästi. Yleisen kaupungistumisen ja maaseudun tyhjenemisen koettiin vaikuttaneen vahvasti eläinlääkäriin ammatista olevan mielikuvan muutokseen. Tärkeänä syynä vääristyneiden mielikuvien muodostumiselle pidettiin sitä, että ala painottuu julkisuudessa lemmikkieläinten hoitoon. Tätä kautta työn koettiin myös muuttuneen vähemmän kiinnostavaksi. Hakijat toivoivat tiedekunnan tiedottavan alan monipuolisuudesta enemmän ja tiedon leviävän lukioihin ja kouluihin, ehkä jopa ala-asteelle. Toisaalta monissa vastauksissa eläinlääkäreiden työtä pidettiin vaativana ja raskaana sekä epäsäännöllisiä työaikoja ongelmallisina.

Alan naisvaltaisuus esitettiin kaikista useimmin merkittävänä syynä miesten vähäiseen hakeutumiseen alalle. Naisvaltaisuutta käsittelevissä vastauksissa oli erilaisia termejä, joita vastaajat kertoivat kuulleensa muiden käyttävän eläinlääkäriä ja eläinlääkäriin työtä kuvaamaan: "konitohtori", "kissansilittelijä" ja "pikkutyttöjen unelma-ammatti". Eläinlääkäri on muun muassa "marsun hengenpelastaja", "pieneläimiä silittelevä" ja "koirien rokottaja". Alaa pidetään yksinkertaisesti "tyttöjen juttuna" ja "naisten piperryksenä". Alan pitämisen naisvaltaisena hoiva-alana nähtiin puolestaan vaikuttavan alan arvostukseen ja ansiomahdollisuuksiin. Nämä näkemykset jo sinällään estävät miesten hakeutumista alalle. Myös moni miespuolinen vastaaja koki näin.

Itselleni oli koko ajan selvää, että ryhdyn eläinlääkäriksi. Olin kyllä tietoinen siitä, että nykyisin eläinlääkäriin ammatti mielletään ns. "naisammattiksi". Se ei kuitenkaan mitenkään vaikuttanut päätöksentekooni. Voi kuitenkin olla mahdollista, että jotkut eivät kestä kriittistä arvostelua ammatin valinnan subteen (itse en tosin selaista ole saanut). Jotkut saattavat

haluta kunnioitusta työnsä puolesta, joten vaikkapa lääkärin ammatin voi tuntua houkuttelevammalta. Onhan lääkärin ja eläinlääkäriin pääsykoe kummallakin sama! Tietysti on olemassa mahdollisuus, josta en ole varma, että ennen vanhaan naiset olisivat tabtoneet eläinlääkäreiksi yhtä kärkeästä kuin nykyään, mutta se oli heille silloin bankalampaa. (Mies)

Osa vastaajista uskoi, että syy siihen, miksi niin vähän miehiä pyrkii tiedekuntaan, on, että miehet eivät välitä eläimistä niin paljon kuin naiset. Tytöt ovat myös harrastusten kautta useammin tekemisissä eläinten kanssa. Erityisesti hevosia harrastavat nuoret kiinnostuvat usein eläinlääkäriin ammatista ja päättävät pyrkiä alalle. Koska eläimet eivät samalla tavalla kuulu miesten kuin naisten lapsuuteen ja ympäristöön, miehet eivät välttämättä törmää eläinlääkäriin esikuvana tai edes harkitse eläinpainotteista ammattia.

Paha kysymys. Ehkä tytöt vaan yksinkertaisesti pitävät enemmän eläimistä. Se tuskin selittää koko asiaa. (Mies)

Eläinlääketieteellisestä alasta on olemassa mielikuva, jonka mukaan alalle on todella vaikeaa päästä opiskelemaan. Jo tietoa valintakokeen vaativuudesta pidettiin tekijänä, joka saa monet miehet epäröimään ja suuntaamaan muille aloille, joille on mahdollisesti helpompi päästä opiskelemaan. Toisaalta koettiin, etteivät miehet jaksa syventyä valintakokeisiin valmistautumiseen samoin kuin naiset. Valintakoetta pidettiin liian teoreettisena ja kirjapainotteisena, minkä nähtiin vaikuttavan miesten innostukseen. Kokeen nähtiin suosivan koulussa erinomaisesti pärjänneitä, ja tilalle ehdotettiin haastattelua tai muuta soveltuvuuskoetta. Jo lukiotoustan nähtiin vaikuttavan siihen, että tytöillä on suuremmat mahdollisuudet hakeutua tiedekuntaan. Tyttöjen parem-

mat arvosanat tietyissä aineissa ja yleisesti ylioppilastodistuksessa nähtiin yhtenä tekijänä. Vastauksissa esitettiin, etteivät miehet lukiossa valitse tärkeitä aineita, kuten kemiaa ja fysiikkaa. Tytöt kypsempinä osaavat valita opiskeltavat aineet kauaskantoisemmin.

Sisäänpääsy on lähes mahdotonta. Jo koulussa pelotellaan, että kaikki kaupunkilaishikipin-koaktivistit (naisia) istuvat yöt lukemassa kunnes osaavat fysiikan ulkoa, mistä seuraa ettei miehillä ole mahdollisuuksia. (Mies)

Mielestäni koska pääsy on niin vaikeaa, niin miehet eivät viitsi / jaksa pöntätä pääsykokeisiin. (Mies)

Alkupisteytys mahdoton keskin-kertaiselle oppilaalle. Tytöt kirjoittavat yo-kokeissa paremmin esim. reaalisia ja kielissä. Suurin osa tyttöistäkään ei edes halua eläinlääkäriin ammattiin oikeasti. Tämä ammatti on todellakin kutsumus-ammatti. Valintavaiheessa pitäisi pitää haastattelu ym. (Mies)

Vaativan opiskelijavalinnan lisäksi eläinlääkäriin ammattiin vaadittava pitkä opiskeluaika nousi esiin. Alan palkkatasoa ei näihin suhteutettuna pidetty riittävän korkeana. Lisäksi etenemismahdollisuudet ammatissa nähtiin huonompina kuin monilla muilla aloilla.

Monessa vastauksessa verrattiin eläinlääkäriin ammattia lääkärin ammattiin. Vastaajien mielestä lääkärin ammattia arvostetaan enemmän ja sillä on parempi yhteiskunnallinen status. Lääkäriin ansiomahdollisuuksia pidettiin parempina ja työtä siistimpänä ja helpompina. Lääkäreillä koettiin myös olevan paremmat etenemismahdollisuudet. Lääketieteen alalla on enemmän miehiä, mikä voi vaikuttaa miesten kiinnostukseen. Ala myös tunnetaan paremmin. Huomattavaa on, että useat kyse-

TAULUKKO 1 TABLE

Eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan vuonna 2002 hakeneiden sekä saman vuoden abiturienttimiesten kahteen-toista väittämään antamien vastausten vertailu.

Comparison of agreement with twelve statements between applicants to the Faculty of Veterinary Medicine in 2002 and male students preparing for the matriculation examination the same year.

	Hakijat ^a Applicants (n = 238)	Abiturienttimiehet Matriculation stu- dents (n = 48)	
	Täysin tai jokseen- kin samaa mieltä (%) vastaajista Agreement (%) of applicants)	Täysin tai jokseen- kin samaa mieltä (%) vastaajista Agreement (%) of applicants)	p ^b
1. Työ on kutsumusammatti. The veterinary profession is a calling.	88,2	58,3	< 0,001
2. Miehet eivät ole yhtä kiinnostuneita eläinten auttamisesta kuin naiset. Men are not as interested as women in helping animals.	47,9	52,1	0,597
3. Miehillä ei ole vastaavanlaista kykyä empatiaan kuin naisilla. Men are not as empathetic as women.	28,6	20,8	0,272
4. Naiset ovat lahjakkaampia aineissa, joista on hyötyä eläinlääketieteen opiskelussa. Women are more talented in topics useful in veterinary studies.	8,0	22,9	0,002
5. Tiedekunnan opinnot sopivat paremmin naisille kuin miehille. The veterinary curriculum is more suitable for women than for men.	0,4	41,7	< 0,001
6. Nykyään on luonnollisempaa hyväksyä ajatus eläinlääkäriksi opiskelevasta naisesta kuin miehestä. It is easier to accept the image of a female veterinary student than that of a male veterinary student.	23,9	58,3	< 0,001
7. Naiset soveltuvat miehiä paremmin terveyden- ja sairaanhoitoalan ammatteihin. Females are better suited to professions related to public health and nursing.	21,0	45,8	< 0,001
8. Miehet eivät hakeudu alalle, koska sitä pidetään vahvasti naisistuvana. Men do not want to pursue a veterinary career because it is considered highly feminized.	37,8	41,7	0,617
9. Eläinlääkärin työ on arvostettua. The work of veterinarians is highly valued.	76,9	22,9	< 0,001
10. Miehet valitsevat mieluummin lääkärin kuin eläinlääkärin työn, koska sitä arvostetaan enemmän. Men pursue medical rather than veterinary careers, as the former are more valued.	57,6	62,5	0,527
11. Työ on hyvin palkattua. Veterinarians are well paid.	75,6	39,6	< 0,001
12. Miehet valitsevat lääketieteen alalta mieluummin lääkärin kuin eläinlääkärin ammatin, koska ansiomahdollisuudet ovat paremmat. Men pursue medical rather than veterinary careers, as the former offer better income prospects.	46,6	62,5	0,045

^a Hakijan sukupuolen ei havaittu vaikuttavan asenteisiin tilastollisesti merkitsevästi. The gender of the applicant was not significantly related to his/her attitudes.

^b Ryhmien välinen ero, kbin neliötesti. Difference between groups, Chi-square test.

lyyn vastanneista miehistä näkivät miesten vähäisen hakeutumisen syynä juuri vertailun lääkärin ammattiin. Vastaajien mukaan monet hakijat valitsevat eläinlääketieteellisen tiedekunnan sijasta lääketieteellisen, koska valintakoe on sama ja samana päivänä ja koska heidän mielestään lääketiedettä opiskelemaan on helpompi tulla hyväksytyksi.

Luulen, että monet miehet jäävät hakematta eläinlääketieteelliseen tiedekuntaan koska ei voi samanaikaisesti osallistua lääketieteellisen tdk:n pääsykokeisiin. Lääkärin ammatti on enemmän arvostettua ja vie voiton. Uskon, että naiset hakevat eläinlääkikseen vähän eri perusteluin kuin miehet ja tämä seikka ei vaikuta niin paljon naistiin. (Mies)

Lääketieteellisen alan suurempi kiinnostavuus ja arvostus verrattuna eläinlääketieteelliseen. Muutenkin eläinlääketieteellinen on naisvaltaisempaa. Se voidaan kokea jotenkin alempiarvoisena. (Mies)

Lisäksi lääketieteelliseen tiedekuntaan hyväksyminen on helpompaa niin miehet suuntaavat opiskelutehonsa sinne. Lääkärin työ on myös arvostetumpaa ja takaa paremman ansiotason sekä yhteiskunnallisen statuksen. (Mies)

POHDINTA

Osan eläinlääketieteellisen alan naisistumisen syistä on epäilty liittyvän enemmän aikakauteen ja yhteiskunnassa tapahtuneisiin muutoksiin kuin sukupuolten välisiin eroihin.^{7,8} Valtaosa eläinlääketieteen opiskelijoista on 1980-luvulta alkaen ollut kotoisin kaupungeista ja jatkuvasti kasvava määrä myös pääkaupunkiseudulta.¹ Huomattava osa tähän tutkimukseen osallistuneista miespuolisista hakijoista oli kuitenkin kotoisin asukasmäärältään pieniltä paikkakunnilta, ja lähes puolet heistä oli

ollut kosketuksissa maatalouden eläimiin. Sukupuolten välillä ei ole todettu eroa eläimiin liittyvän taustan suhteen,¹¹ joskin seura-eläin- ja hevoseläinlääketieteestä kiinnostuneiden kaupunkilaistytöjen hakeutumista eläinlääketieteelliselle alalle on pidetty melko huomattavana.⁶ Eläinlääketieteen alan naisistumista on usein selitetty lemmikkieläinten ja hevosten määrän kasvulla ja eri sukupuolten erilaisella suhtautumisella eläimiin, mutta yksinkertaisempi selitys sille, miksi eläinlääketiede ei kiinnosta nuoria miehiä on, että he voivat ansaita enemmän monissa muissa ammateissa.⁶

Hakijoiden mielestä eläinlääkärin työ on selkeästi kutsumusammatti. Kutsumus on naisilla yleisempi syy hakeutua opiskelemaan lääketiedettä tai sairaanhoitajaksi kuin miehillä.¹² Naisille sairaanhoitajan ammatti on usein ensisijainen valinta koulun jälkeen, kun taas miehet usein alkavat harkita tätä ammattia vasta oltuaan jo työelämässä. Heitä houkuttelevat alalle hyvät työllisyysnäkymät, turvallinen työsuhte ja hyvät etenemismahdollisuudet.¹⁰ Naiset tekevät miehiä nuorempana myös päätöksen alkaa opiskella eläinlääketiedettä.¹¹

Noin puolet sekä hakijoista että abiturienttimiehistä oli sitä mieltä, että miehet eivät ole yhtä kiinnostuneita eläinten auttamisesta kuin naiset, mutta yleisesti koettiin miehillä olevan vastaavanlaista kykyä empatiaan kuin naisilla. Myös Rucker⁸ on pitänyt tarpeellisenä tuoda esiin, että vaikka naisia pidetään huolehtivana sukupuolelta, myös miehet kykenevät huolepitoon ja myötätuntoon ja toisaalta myös naisilla on edellytyksiä olla vahvoja johtajia ja terävä-älyisiä liikeasioissa menettämättä näitä kykyjä. On raportoitu, että eläinrakkaus, mielikuva eläinlääkäristä sellaisena kuin se televisiossa esitetään ja kiinnostus eläviin olentoihin vaikuttavat naisten päätökseen ryhtyä opiskelemaan eläinlääke-

tiedettä.¹¹ Halu auttaa ihmisiä on hyvin tärkeä tekijä sekä miesten että naisten päätöksessä hakeutua lääkäriksi ja sairaanhoitajaksi.^{10,12}

Väittämiin saatujen vastausten perusteella naisia ei pidetty miehiä lahjakkaampina aineissa, joista on hyötyä eläinlääketieteen opiskelussa. Naisista useampi kuin miehistä on esittänyt koulumenestyksellä olleen huomattavaa vaikutusta päätökseensä tulla lääkäriksi.¹² Eläinlääketieteellinen tiedekunta valitsee puolet opiskelijoista ylioppilastutkintotodistuksen ja valintakokeen yhteispisteiden ja puolet pelkän valintakokeen perusteella.¹³ Huono menestys ylioppilaskokeissa ei siis ole tiedekuntaan pääsemisen este. Valintakoe on sama ja samana ajankohtana kaikilla lääketieteellisillä koulutusaloilla, ja hakija voi pyrkiä kerrallaan vain yhteen koulutusyksikköön. Tällä hetkellä eläinlääketieteen pääsykokeisiin osallistuminen on mahdollista Helsingin lisäksi myös Turussa, Kuopiossa ja Oulussa, mitä on pidetty hakijoiden kannalta hyvänä vaihtoehtona. Pyrkiminen samanaikaisesti sekä eläinlääketieteelliseen että johonkin lääketieteelliseen tiedekuntaan edellyttäisi todennäköisesti eläinlääketieteen pääsykokeiden keskittämistä yhteen paikkaan sekä huomattavaa joustoa muilta valintayhteistyössä mukana olevilta tiedekunnilta. Hakijoiden yhdenvertaisuuden takaamiseksi kukin koulutusyksikkö vastaa itse omien hakijoidensa pääsykokeiden tarkistamisesta. Kokonaan omien pääsykokeiden järjestämiseen tiedekunnalla ei ole voimavaroja, ja valtakunnalliseen lääketieteen alan valintayhteistyöhön osallistuminen on tarkoituksenmukaista myös tulevaisuudessa. Todellinen yhteisvalinta ei kuitenkaan toteutune aivan lähivuosina.

Eläinlääketieteen hakijat ovat tyytymättömämpiä nykyiseen valintakokeeseen kuin useisiin muihin tiedekuntiin hakevat.² Tämä on ymmärrettävää, sillä vain noin 10 % hakijoista hyväksytään opiske-

lemaan, ja kaikki hakijat pitävät itseään alalle motivoituneina ja soveltuvina. Valintayksiköt pyrkivät kuitenkin arvioimaan hakijoita paitsi ammattiin soveltuvuuden myös vaativiin opintoihin soveltuvuuden näkökulmasta.² Valintakoketta pidetään opiskelijavalinnoissa käyttökelpoisena vaihtoehtona, kun samantasoisten hakijoiden erottelu on tarpeen.² Erilaiset soveltuvuuskokeet ovat työläisiä ja kalliita järjestää. Toisaalta esimerkiksi haastattelujen hyödyllisyydestä hakuprosessissa ei olla täysin vakuuttuneita, koska niihin sisältyy mahdollisuus valita tietoisesti tai tiedostamattomasti joltakin taustatekijältään (esimerkiksi sukupuoleltaan) tietyntyyppisiä hakijoita.^{2,4} Eläinlääkärin ammatin monipuolisuus mahdollistaa monentyyppisten hakijoiden soveltuvuuden alalle, mikä osaltaan tekee soveltuvuuskokeiden käyttämisen valintaperusteena kyseenalaiseksi.

Hakijat selvästi arvostivat ammattia, jota pyrkivät opiskelemaan, mutta eläinlääkärin ammatti hävisi lääkäriin ammatille sekä arvostuksen että oletetun ansiotason puolesta. Sekä eläinlääkärin että lääkäriin ammatissa miesten on todettu pitävän tulojaan sekä niihin liittyviä asioita tärkeämpinä kuin naisten.^{8,11,12} Kertoessaan työstään nuoret mieseläinlääkärit nostavat yleensä esiin ansioiden lisäksi käytössään olevat laitteet, kun taas naisille tuntuvat olevan erityisen tärkeitä työpaikan ihmissuhteet ja asiakaskontaktit.⁸ Sairaanhoitajamiesten on todettu etenevän perussairaanhoidosta naisia nopeammin sekä teknisiin tehtäviin että esimiesasemaan.¹⁰ Naisten haluttomuus ottaa hallinnollista vastuuta työstä saattaa vaikuttaa kielteisesti heidän ansioihinsa.⁸ Toisaalta naisten odotukset ansiotasosta ovat vaatimattomammat kuin miehillä.¹¹

Eläinlääketieteestä kiinnostuneita nuoria pitäisi tukea ja ohjata. Eläinlääkärin työn seuraaminen voi olla mielekäs mentorointimuoto.¹⁴ Yläasteella ja erityisesti lukioissa annettava opinto-ohjaus vaikuttaa rat-

kaisevasti siihen, tekevätkö oppilaat tavoittelemansa opintoalan kannalta oikeita ainevalintoja.² Noin puolet abiturienttimiehistä oli sitä mieltä, että opinnot sopivat paremmin naisille. Heidän mielestään naiset soveltuvat selkeästi miehiä paremmin terveyden- ja sairaanhoitoalan ammatteihin. Eläinlääketieteen opintojen soveltuvuutta molemmille sukupuolille yhtä hyvin tulisi tuoda esiin. Vaikka valtaosa vastanneista abiturienttimiehistä ilmoitti, ettei ala juurikaan tai lainkaan kiinnostanut, alasta kiinnostuneita löytyi tästäkin pienestä ryhmästä. Eläinlääkärin monipuolista työkenttää on jo saatu nostettua esiin muun muassa tiedekunnan abi-infoissa ja esitteessä.¹⁵ Lieneekö tällä ollut merkitystä tai onko aallonpohja jo saavutettu, sillä vuonna 2005 valituista uusista opiskelijoista 6/52 (12 %) oli miehiä.³ Työnkuvan ja työnantajakentän monimuotoisuus, ansiotaso ja siihen vaikuttavat tekijät, hyvät työllisyysnäkymät ja eläinlääkärin työn merkitys yhteiskunnassa tulisi pyrkiä nostamaan hoiva-ammattimielikuvan tilalle. Mielikuviin voidaan vaikuttaa tiedotusta parantamalla, ja tiedotus on suunnattava riittävän nuoriin ikäryhmiin. "Eläinlääketieteen opiskelun" korostaminen "eläinlääkäriksi opiskelun" sijaan voisi olla yksi askel mielikuvan laajentamisessa.

KIRJALLISUUS

1. Karemaa O. Nopean kehityksen aika 1984-1991. Kirjassa: Mäkelä-Alitalo A., toim. Vanhan tieteenalan nuori korkeakoulu. Eläinlääketieteellinen korkeakoulu 1945-1991. Jyväskylä: Gummerus; 1995, 126-33.
2. Sajavaara K, Hakkarainen K, Henttonen A, Niinistö K, Pakkanen T, Piilonen A-R ym. Yliopistojen opiskelijavalintojen arviointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 17:2002. Helsinki: Edita; 2002.
3. Eläinlääketieteellinen tiedekunta/Opiskelijavalinta: Tilastot. <http://www.vetmed.helsinki.fi/opiskelu/valinta/tilasto.htm>.
4. Kogan LR, McConnell SL. Gaining acceptance into veterinary school: A review of medical and veterinary admis-

sion policies and practices. J Vet Med Educ. 2001;28:101-10.

5. Vänskä J, Hyppölä H, Halila H, Virjo I, Kumpusalo E, Kujala S ym. Lääkäri 2003 – uutta tutkimustietoa lääkäreistä. Suomen Lääkäril. 2005;60:1975-9.

6. Koolmees PA. De feminisering van de diergeneeskunde in Nederland 1925-2000 (Feminization of veterinary medicine in the Netherlands, 1925-2000). Argos 2000;(23),25-131. (Englanninkielinen tiivistelmä).

7. McConnell, Kogan LR. The changing faces of veterinary students in the twenty-first century – a commentary. J Vet Med Educ. 2000;27:17-20.

8. Rucker M. Gender changes and the future of our profession. J Vet Med Educ. 2002;29:63-65.

9. Eläinlääkärikoulutustyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 21: 2002. Helsinki: Yliopistopaino; 2002.

10. Lammi J. Miehet naisvaltaisissa ammateissa. Katsaus länsimaisiin julkaisuihin vuosilta 1973-1991. Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvojulkaissuja, sarja C, 1992, 7.

11. Heath TJ, Lanyon A. A longitudinal study of veterinary students and recent graduates. 4. Gender issues. Aust Vet. J. 1996;74:305-8.

12. Neittaanmäki L, Luhtala R, Virjo I, Kumpusalo E, Mattila K, Jääskeläinen M ym. More women enter medicine: young doctor's family origin and career choice. Med Educ. 1993;27:440-5.

13. Eläinlääketieteellinen tiedekunta. Valintaopas 2005. Helsinki: Yliopistopaino; 2004.

14. Sprecher DJ. Insights into the future generation of veterinarians: Perspectives gained from the 13- and 14-year-olds who attended Michigan State University's Veterinary Camp, and conclusions about our obligations. J Vet Med Educ. 2004;31:199-202.

15. Eläinlääketieteellinen tiedekunta/Abi-info. <http://www.vetmed.helsinki.fi/opiskelu/valinta/esite.pdf>.

KIRJOITTAJIEN OSOITTEET

Mirja Ruoboniemi, ELT, dos.

Caroline Haga, VTM

*Eläinlääketieteellinen tiedekunta
Agnes Sjöbergin katu 2 (PL 66)*

00014 Helsingin yliopisto